

Uveljavljanje družbenega dogovora

O OBLIKOVANJU IN IZVAJANJU ŠTIPENDIJSKE POLITIKE V SRS IN SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O ŠTIPENDIRANJU UČENCEV IN ŠTUDENTOV V OBČINI ŠIŠKA V LETU 1977 (vključno do maja 1978)

Ob uveljavitvi Samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov so se v preteklem obdobju pokazale tendence zmanjševanja kadrovskih štipendij, kot rezultat miselnosti, da je z odvajanjem 0,5 % od bruto osebnega dohodka v skladu združenih sredstev zadovoljeno njihovi kadrovski politiki. Taka stališča so nekje prisotna še vedno »z utemeljitvijo« premajhnih razpoložljivih sredstev iz 1 % za lastno kadrovsko štipendiranje. Rezultat takih stališč in vse-kakor preširok cenzus je povzročil silovit pritisk študentov na združena sredstva kakor v občini Šiška tako v celotni republiki. Z poostritvijo kriterijev: nižjega cenzusa, upoštevanje dvojnega cenzusa (prednostnih in neprednostnih poklicev) kakor večjega uveljavljanja 12. člena Samoupravnega sporazuma o štipendiranju obveznosti študenta združenih sredstev in ukinjanja štipendij zaradi neustrezne poklicne usmeritve (nizek učni uspeh), se je njihovo število iz 529, (kolikor jih je bilo 31. 12. 1976) znižalo ob prehodu v šolsko leto 1977/78 na 355 študentov. Od skupnega števila 355 študentov, učencev in dijakov jih je iz preteklih let ostalo 203, novih pa je 152. Od tega je kadrovsko vezanih 185 ali 52,3 %.

Po strukturi šolanja so:

na višjih in visokih šolah	70 ali 19,7 %
na srednjih šolah	119 ali 33,5 %
na poklicnih šolah	166 ali 46,7 %

Največ otrok, ki prejema socialni del štipendije je iz kmečkih oziroma delavskih družin, kar 69,7 %. Povprečna štipendija iz združenih sredstev znaša 709,17 din. Kot dediščino prvotnih konceptov socialnega štipendiranja imamo na čistem socialnem štipendiranju pretežno študente in dijake, ki so usmerjeni v neprednostnih poklicih. Celotna politika štipendiranja pa bo morala v bodoče nujno upoštevati prednostne smeri kakor deficitarne poklice. V ta namen je bila izdelana študija — plan kadrov v občini Šiška z opredelitvijo prednostnih oziroma neprednostnih poklicev.

Glej prilogo 1 — Poročilo o štipendijah iz združenih sredstev.

— Plan kadrov občine Šiška — prednostni poklici. Izplačevanje socialnega dela štipendij se opravlja v zadnjem obdobju brez zastojev. Tehnična opravila izvaja strokovna služba Skupnosti za zaposlovanje. S študenti so sklenjene pogodbe. Uvedena je celotna evidenca in prek objavljanja v Krajevnih skupnostih zagotovljena javnost podatkov. S 1. 4. 1978 je bil izvršen prenos finančnega dela opravil na strokovno službo Skupnosti za zaposlovanje. S Strokovno službo za zaposlovanje se vzdržujejo stalni stiki. Tako v drugi polovici leta 1977 že lahko ugotovimo saniranje kritičnega stanja socialnega štipendiranja in realizacijo sklepov 30. zasedanja zborov skupščine z dne 5. 5. 1977. Celotna politika štipendiranja je v letošnjem in v naslednjem letu usmerjena v zadovoljevanje kadrovskih potreb gospodarstva, tej zahtevi se podreja tudi Titov sklad. Zato bo ena osnovnih nalog skupne komisije upoštevanje teh načel ob novih sprejemih štipendiranja in doslednejše izvajanje poklicnega preusmerjanja.

Po prehodni krizi kadrovskega štipendiranja registriramo v zadnjem obdobju izboljšanje. Analize kadrovskih štipendij občine Šiška so pokazale, da ima 62 OZD oziroma TOZD kadrovske štipendiste. Za profile pedagoških in zdravstvenih delavcev štipendirajo Mestna izobraževalna skupnost, Republiška izobraževalna skupnost, Klinični center, ter Zveza skupnosti otroškega varstva. Tako imamo za te deficitarne profile 147 študentov. V šolskem letu 1977/78 je v občini Šiška kadrovsko vezanih pri OZD in TOZD 1190 študentov, od tega:

poklicne šole II	—	656	ali	55,1 %
srednje šole III	—	268	ali	22,5 %
višje in visoke, IV in V	—	266	ali	22,3 %

— Glej tabelo 2 — Kadrovske štipendije v občini Šiška — Smeri in stopnje.

Iz analize je razvidno, da so stopnje in smeri kadrovskih štipendistov v skladu s planom kadrov kakor s planom občine Šiška. Tako so najmočnejše zastopani profili šol:

- poklicna šola — kovinarji,
- pedagoška gimnazija,
- ekonomska srednja,
- strojna tehniška,
- kemijska tehniška,
- ekonomska fakulteta,
- strojna fakulteta,
- elektro fakulteta,
- filozofska fakulteta,
- kemijska fakulteta.

Kljub zgoraj navedenim podatkom pa je številčno stanje kadrovskih štipendistov v občini Šiška v primerjavi s številom zaposlenih in s povprečjem kadrovske vezave v drugih občinah v Sloveniji nezadovoljivo. Povprečje vezave kadrovskih štipendistov glede na število zaposlenih naj bi bilo v Sloveniji 6–7 %, za občino Šiška pa znaša 4,3 %.

Med študenti so po kadrovski vezavi študentov velika odstopanja in terjajo poglobljena analitična dela na področju štipendijske problematike.

Od skupnega števila 1190 študentov največ študentov vežejo Titovi zavodi Litostroj kar 35,9 %. Močno so zastopane v številu študentov Lek, Megrad, Slovin, TOZD Iskre, Slovenija avto, Aero, Color in drugi. Ob analizi kadrovskega štipendiranja se je pokazalo, da se podpisnice Samoupravnega sporazuma ob štipendiranju pri dodeljevanju kadrovskih štipendij pridržavajo načel sporazuma. Za realizacijo lastnih kadrovskih planov se poslužujejo podpisnice predvidenih podatkov, tako dajejo svoje podatke na deficitarnost poklicev: Lek, Megrad, Torbica, Slovin, ZG Vzdrževanje voz in strojev, Monter, Kovinarstvo Maja, Iskra, Litostroj, Agroštroj, Viator, Olepšava, PAP, Avtomontaža. Odprt problem ostaja nagrajevanje, štipendiranje in vrednotenje učencev v gospodarstvu, ki ga bo moral novi Samoupravni sporazum o štipendiranju sistemsko rešiti.

Analiza letošnjih razpisov kadrovskih štipendij je potrdila naše predhodne ugotovitve o prehodu iz krize kadrovskega štipendiranja, saj OZD in TOZD občine Šiška razpisujejo za šolsko leto 1978/79 145 kadrovskih štipendij več, kot v preteklem letu. Po stopnjah šolanja so razpisi naslednji:

poklicne šole	282	ali	63,8 %
srednje šole	106	ali	22,6 %
višje in visoke	63	ali	13 %

Analiza znotraj stopenj tudi potrjuje predhodne ugotovitve, saj so najmočnejše grupacije na profilih: kovinarji in njim ustrezni poklici, ekonomskem tehniku, kemijskem, strojnem, elektrotehniku za šibki tok, dipl. ekonomistu in dipl. strojnemu inženirju in elektro inženirju. *Skupno število kadrovskih štipendij zajetih v enoten razpis (vključno Litostroj, ki je pomotoma izpadel) je 467.*

Za plačila socialnega dela štipendij se iz 0,5 % bruto osebnega dohodka združuje v občini Šiška 13 milijonov din, pri čemer porabimo za lastno pokritje 2,8

milijona din, ostalo se preliva v solidarnost za ostale nerazvite občine.

Kadrovsko štipendiranje zajema sredstva iz 1% bruto osebnega dohodka, kar predstavlja ca. 26 milijonov din. Analiza porabljenih sredstev za kadrovsko štipendiranje v OZD, TOZD in SIS občine Šiška je pokazala, da je bilo v letu 1977 porabljenih v ta namen 15.441.509,00 din. Ostala sredstva so se predvidoma porabila za izobraževanje ob delu.

(Za ilustracijo te oblike izobraževanja — TITOVIM ZAVODI LITOSTROJ imajo 273 delavcev, ki se izobražujejo ob delu, 960 sodelavcev se je udeležilo izobraževanja ob delu v delovni organizaciji sami, medtem ko se je 422 sodelavcev udeležilo izobraževanja izven organizacije. Od 3,6% bruto osebnega dohodka izdvojenega za izobraževanje se je porabilo 3.763.725 din. Od skupnega števila 3.493 zaposlenih se je udeležilo izobraževanja ob delu kakor funkcionalnega izobraževanja 47,3% zaposlenih. Na razpolago nam je analiza izobraževanja Dekorativne, ki izobražuje ob delu 49 sodelavcev, od tega na srednjih 39, na višjih 9, na visoki 1. Skozi razne oblike funkcionalnega izobraževanja je šlo v preteklem letu 380 zaposlenih. V ta namen je bilo porabljenih 512.810 din.)

Kompleksna analiza štipendiranja ugotavlja: 1. da gospodarstvo v svojih programih kadrovskega štipendiranja v celoti upošteva potrebe svojega razvoja, (pri čemer so določene organizacije, ki »živijo« na račun velikega števila kadrovskega štipendij drugih organizacij). 2. V celotnem sklopu kadrovanja oz. realizacije planov izstopa vsekakor problem poklicnega usmerjanja, ki je že vrsto let neuskkljen in se je razgalil v preteklosti prav prek njegove realizacije — štipendiranja. Občina Šiška v tem ni izjema zaradi svoje številčnosti je lahko celo vzročna. 3. Glede na potrebe gospodarstva se letno odloča za šolanje na višjih in visokih šolah 15,5%, za srednje šole 14,1% preveč mladine, medtem ko je glede na potrebe gospodarstva pri poklicnih šolah deficit usmeritve minus 16,9%, pri priučitvah pa znaša kar minus 30,5%. 4. Analiza poklicnih namir osnovnošolcev kakor gimnazijcev, da se po profilih v glavnem opredeljujejo za prednostne smeri, pri čemer je vsekakor očiten deficit zaradi generacijskega primanjkljaja. 5. Problem neuskkljenosti, ki ni tipičen samo za občino Šiška, temveč je že nekaj let boleč slovenski problem, nujno zahteva čimprejšnjo uveljavitev usmerjenega izobraževanja ter dialoga med šolstvom in gospodarstvom.

Občina Šiška

Profil	Zaposleni 31. 12. 1975	Struktura %	Sred. razvoj. pot. do 1980	Skup. zaposl. do leta 1980	Struktura %	Profil let. potreb	Profil stop. rasti
	1	2	3	4 (3+1)	5	6	7
I	9.825	36,2	1.307	11.132	30,6	326	- 5,6
II	9.741	35,9	4.195	13.936	38,3	1.040	+ 2,4
III	4.597	16,9	1.995	6.592	18	494	+ 1,1
IV	1.489	5,9	902	2.391	6,5	221	+ 0,6
V	1.478	5,9	847	2.325	6,3	204	+ 0,4
SKUPAJ	27.130	100,0	9.246	36.376	100,0	2.285	-

Kot je iz razpredelnice razvidno, so bili med zaposlenimi leta 1975 najmočnejše zastopani profili I in II. Skupaj so profili na stopnji priučitve in poklicnih šol v strukturi zaposlenih zavzemali kar 72,1%, medtem ko so profili IV in V (višje in visoke šole) zavzemali samo 11,8%. Nekje v sredini je srednje strokovni kader s 16,9%. Plan potreb do leta 1980 predvideva porast zaposlenih za 9.246, pri čemer je povprečno letno povečanje ca. 2.200 delavcev.

Analiza strukture ob povečanem številu zaposlenih pa je pokazala, da se le-ta ne bo bistveno spremenila. Premiki so očitni sicer pri vseh profilih; najmočnejši je iz I in II, kjer letno lahko predvidevamo zmanjšanje za - 5,6%, tudi pri profilih II, III, IV in V je zaznati poraste, ki pa so blago rečeno minimalni. Taka struktura zaposlenih ne zadostuje sedanji, zlasti pa bodoči stopnji tehnološke razvitosti našega gospo-

darstva. — Glej prilogo 3 — Poklicne namere osnovnošolcev in gimnazijcev

Izvršni odbor skupne komisije podpisnic Samoupravnega sporazuma o štipendiranju je na svoji 12. seji februarja 1978, kjer je obravnaval zgoraj navedeno problematiko, posebej opozoril na nezadostno število štipendistov Titovega sklada iz občine Šiška in na nujnost aktivnejšega sodelovanja z družbenopolitičnimi organizacijami pri kadrovanju ob novem razpisu.

V tekočem letu bomo sprejemali in uveljavljali v praksi dopolnjen Družbeni dogovor o oblikovanju štipendijske politike ter ustrezni Samoupravni sporazum, kakor Družbeni dogovor o temeljih kadrovske politike v SR Sloveniji. Priprava in sprejem teh dokumentov so odraz novo nastale situacije in nujnosti vsebinskega in strokovnega poglobljanja na tem področju.

SKUPNA KOMISIJA PODPISNIC
SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA
O ŠTIPENDIRANJU UČENCEV
IN ŠTUDENTOV V OBČINI ŠIŠKA

PLAN KADROV DO LETA 1980 ZA OBČINO LJUBLJANA-ŠIŠKA

Na osnovi zakona o temeljnih sistemih družbenega planiranja (Ur. list SFRJ, št. 6/67) je zavod za družbeno planiranje izvedel popis obstoječega stanja ter z metodologijo minimalnih kazalcev plan kadrov do leta 1980. Od vseh zajetih OZD jih je odgovorilo ca. 90%. Na osnovi tako zbranih podatkov smo izvedli analize po stopnjah šolanja in poklicih.

Skupno število zaposlenih je bilo 27.130. V to število je vključenih 425 različnih poklicev. Od tega:

profil I.	192
profil II.	87
profil III.	58
profil IV.	39
profil V.	49

V enakem razmerju se grupira tudi število zaposlenih na posameznih stopnjah. I. — priučitev, II. — poklicna šola, III. — srednja strokovna šola, IV. — višja, V. — visoka.

darstva. Vsekakor pa bi bila slika popolnejša, če bi bilo možno (glede na način obdelave) grupirati po panogah gospodarstva.

Na stopnji profila I so najmočnejše zastopani tisti poklici, ki se jih pridobiva prek priučitve na delovnem mestu. Čas priučevanja ne presega 6 mesecev. Nastopa kot deficitaren poklic varuhinja, za katerega se je šele pred kratkim pričelo organizirano izobraževanje oz. priučevanje. Na stopnji srednjih šol so najmočnejše zastopani poklici: ekonomski tehnik, strojni in administrativni tehnik. V planu potreb je izstopil kot deficitaren poklic kemijski tehnik, za katerega trenutno ni realnih potreb; (je pa kemična industrija v dogovoru o osnovah družbenega plana občine Ljubljana-Šiška za obdobje 1976-80 prednostna panoga in je ta profil odraz perspektivnih potreb). Na stopnji III srednje izobrazbe nastopi edini suficit-

ren poklic gimnazijski maturant. Pri poklicih z višjo izobrazbo je najmočneje zastopan strojni inženir, sledita mu ekonomist, komercialist in elektro inženir. Pri organizatorjih dela velja pripomniti, da se ta profil prvenstveno kadruje prek izrednega študija (študij ob delu). Visokošolski profili ne odstopajo bistveno od višješolskih; izjema je dipl. ing. kemije, ker zanj ni dvostopenjskega študija.

Ob izkazanih planih za zdravnike specialiste moramo naglasiti, da imamo na skladu združenih sredstev 13 štipendistov medicinske fakultete, ki jim ne moremo dobiti kadrovskih štipendij, ker zanje ni razpisov. Profil. dipl. farmacevta se je pojavil kot specifična potreba občine Šiška zaradi organizacije združenega dela Lek. Značilna potreba občine Šiška je tudi profil elektro stroke in to na vseh stopnjah šolanja od poklica do visokošolske. Ostale potrebe so v glavnem usklajene z ljubljanskim kakor širšim območjem Slovenije.

PRILOGA 2

KADROVSKE ŠTIPENDIJE V OBČINI ŠIŠKA SMERI IN STOPNJE

Srednja šola	III.	Število štipendij
1. pedagoška gimnazija		47
2. vzgojiteljska		21
3. srednja medicinska		23
4. STTS: pletiljska		20
5. upravno-administrativna		14
6. ekonomska srednja		39
7. gimnazija		2
8. farmacevtska tehnična		2
9. SST kemija		20
10. gradbena tehnična šola		5
11. usnjarska-galanterijska		1
12. laboratorijska tehniška		1
13. STS elektro — jaki tok		13
14. STS elektro — šibki tok		21
15. STS strojna		34
16. TSS papirno grafična		5
17. STS metalurška		3
Skupaj v III.		268

Poklicne šole	II.	Število štipendij
1. kemijski procesničar		2
2. železniška poklicna		7
3. papirniški poklici		28
4. strojni ključavničar		169
5. pleskarji		3
6. kovinarji		258
7. gradbeniki		74
8. galanteristi		3
9. grafiki		7
10. avtokleparji		2
11. kuharji		1
12. elektrkarji		2
13. RTV mehanik		14
14. razni poklici		83
15. administratorji		3
Skupaj v II.		656

Višje in visoke	IV. in V.	Število štipendij
1. pedagoška akademija		16
2. VSTK		5
3. akademija za glasbo		1
4. FSPN		3
5. FNT		6
6. filozofska fakulteta		29
7. VSZD		5
8. ekonomska fakulteta		45
9. FNT — kemija		21

Višje in visoke	Število štipendij
10. pravna fakulteta	17
11. farmacija	13
12. strojna fakulteta	42
13. FAGG	3
14. višja tehniška	1
15. visoka komercialna	2
16. VSOD	7
17. FZE — elektro	46
18. višja šola za socialne delavce	1
19. VUS	1
20. biotehniška fakulteta	2
Skupaj IV. in V.	266

Stopnja	Štev. štipendij	v %
II.	656	55,1
III.	268	22,5
IV., V.	266	22,3
	1.190	100

RANG LESTVICA KADROVSKE VEZAVE

Poklicne šole II.

1. kovinarji
2. strojni ključavničarji
3. gradbeniki
4. obrtni poklici

Srednje šole III.

1. pedagoška gimnazija
2. strojna tehniška
3. ekonomska srednja
4. medicina
5. elektro
6. vzgojiteljska

Višje in visoke šole IV. in V.

1. elektro fakulteta
2. ekonomska fakulteta
3. strojna fakulteta
4. filozofska fakulteta
5. pravna fakulteta
6. kemijska fakulteta
7. pedagoška akademija
8. farmacija

PRILOGA 3

POKLICNE NAMERE OSNOVNOŠOLCEV IN GIMNAZIJCEV OBČINE LJUBLJANA- ŠIŠKA ZA ŠOLSKO LETO 1977/78

V 13 osnovnih šolah občine Šiška končuje v šolskem letu 1977/78 955 učencev šolsko obveznost. Od tega je 471 dečkov in 484 deklic. Po podatkih zbranih na osnovi ankete o izbiri poklica so njihove poklicne namere naslednje:

- za nadaljevanje šolanja v 4-letne srednje šole 577 ali 60,4 %,
- v 2—3-letne poklicne šole 209 ali 21,8 %,
- v zaposlitev 1 ali 0,1 %,
- neodločenih 168 ali 17,6 %.

Ob razčlenitvi namer za nadaljevanje šolanja v 4-letne srednje šole se je pokazalo, da je med njimi najmočneje zastopana usmeritev v gimnazijo, tako da predstavlja skoraj polovico namer za srednje šole. Učenci, ki se usmerjajo v gimnazijo pa so vsekakor potencialni kandidati za nadaljevanje šolanja na višjih in visokih šolah.

4-letne srednje šole	M	Ž	Skupaj	%
gimnazija	112	159	271	46,9
druge srednje šole	153	153	306	53
SKUPAJ:	265	312	577	100

Poklicne namere učencev glede na stopnjo šolanja so v zadnjih letih precej slabše oz. kažejo aspiracijo

navzgor, zato jih lahko z veliko sigurnostjo primerjamo s potrebami, ki jih izkazujejo plani kadrov.

Stopnja-profil	Namere				Plan. struk. 1980	Namere — + ali —
	M	Ž	Skup.	%		
gimnazija	112	159	271	28,3	12,8 (IV, V) %	+ 15,5 %
4-letne sred. šole	153	153	306	32	18,3 (III) %	+ 14,1 %
2—3-let. pokl. šole	116	93	209	21,8	38,3 (II) %	— 16,9 %
zaposlitev	—	—	1	0,10	30,6 (I) %	— 30,5 %
neodločeni	90	78	168	17,7	(usmerjali se bodo v vse stopnje)	
SKUPAJ:	471	484	955	100		

Pričujoča primerjava želi podati samo globalno sliko odstopanja; iz objektivnih razlogov ni mogla zajeti osipa, ki se pojavlja tekom šolanja, ter drugih činiteljev, ki še bolj podkrepijo neuskklajenosti (izreden študij, neustreznost smeri, idr.). Toda ne glede na pomanjkljivosti jasno vidimo neuskklajenosti med potrebami in namerami. Tako je 15,5 % več namer kot potreba in visoke šole, 14,1 % za srednje šole, usmeritev za poklicne šole je za 16,9 % manj, največji deficit pa je pri potrebah za priučitev, teh je kar za 30,5 %. Delno se deficit pokriva iz osipa iz poklicnih ali srednjih šol, kakor tudi števila neodločenih. Vendar je v potrebah še zelo močan. Tudi v občini Ljubljana-Siška je občuten generacijski primanjkljaj. Iz osnovnih šol prihaja ca. 1.000 učencev letno, gimnazijskih maturantov je ca. 160, prdvidene letne potrebe pa znašajo ca. 2.200 novih zaposlitev vseh profilov. Gospodarstvo si pomaga z zaposlitvami iz drugih republik (priučitve, poklicne šole), kakor z dnevno migracijo.

Analiza poklicnih namer glede na smeri šolanja pa je pokazala veliko bolj zadovoljivo sliko. Učenci so se v veliki meri odločali za poklice, ki so deficitarni. Izmed vseh poklicnih odločitev je problematičen predvsem gimnazijski maturant vse do uveljavitve usmerjenega izobraževanja, ki bo moralo neskladja v neznanosti meri korigirati.

Rang lestvica namer za 4-letne srednje šole

Namera	Število
gimnazijski maturant	271
ekonomski tehnik	50
gradbeni tehnik	44
elektro tehnik	31

Namera	Število
strojni tehnik	31
pedagog	27
medicinska sestra	18
ostali tehniki	17
kemijski tehnik	15
administrativni tehnik	14

Rang lestvica namer za 2—3-letne poklicne šole

Namera	Število
prodajalec	72
ključavničar	28
avtomehanic	16
elektromehanic	16
klepar	10
frizer	7
administrator	3
PTT manipulant	5
grafik	5
elektrikar	4

Ob analizi poklicnih namer učencev osnovnih šol prihaja do izraza v znatni meri spolna neuskklajenost, glede na stopnjo, kakor na smer šolanja. Pri odločitvah za gimnazijo vodijo dekleta z 58,6 %, medtem ko so pri poklicnih šolah močnejše zastopani dečki. Edini poklic na stopnji poklicnih šol, ki je »rezerviran« za dekleta, je poklic prodajalk, zanj se je odločilo 61 deklet, v skupini odločitev za poklicne šole je to celih 67,7 %. Verjetno je komentar k temu vprašanju odveč; pri poklicni emancipaciji žensk smo še vedno na začetku poti.

BELEŽKE